

Nederlandse Hydrachnellae XXXV

door

A. J. BESSELING

Hydryphantes spec. In Juli 1932 vond ik in een sloot bij Gorredijk in algen en kroos een oranje gekleurd korreltje, ter grootte van ± 1 mm, dat zich niet bewoog en daardoor aan een dode watermijt deed denken. Onder het microscoop vertoonde dit korreltje enkele deuken. Wijlen Dr A. C. OUDEMANS, die ik hieromtrent raadpleegde, wist met behulp van acidum lacticum aan het korreltje de oorspronkelijke bolvorm te hergeven. Tegelijkertijd werden door hem de hierbij afgebeelde tekeningen vervaardigd.

Het korreltje vertegenwoordigt het nymphophaanstadium van een *Hydryphantes*-soort. Uit de bolvorm zou kunnen worden opgemaakt, dat de nymphophaan nog een jong exemplaar is. Nymphophanen van watermijten zijn zeldzaam, en voor zover mij bekend, werden tot heden van slechts enkele soorten dergelijke stadia beschreven.

Bijgaande tekeningen vereisen de volgende toelichting. Fig. 1 geeft de nymphophaan dorsaal weer, fig. 2 ventraal; fig. 6 het gnathosoma dorsaal en fig. 7 ventraal. Hierbij dient vermeld, dat deze figuren enigszins gereconstrueerd zijn. De lengte van de nymphophaan bedraagt zonder gnathosoma 920 μ . Fig. 8 geeft de palptarsus ventraal weer bij sterkere vergroting.

De omtrek, getekend in de figuren 1 en 2, is die van het nymphoderma. Hierop ligt de niet getekende larvale huid. Deze huid is grotendeels vergaan of afgeworpen en aan het preparaat nog maar op enkele plaatsen aan de rand zichtbaar als een hyalien en structuurloos vliesje. Tot de larve behoorden, met deze larvale huid, het gnathosoma, de epimeren, het oerstigma en de poten, waarvan er nog een over is, die afzonderlijk is afgebeeld in fig. 12.

Het nymphoderma is papilleus; deze papillen hebben een lengte van 4—5 μ en zijn in fig. 5 afgebeeld. Dit derma draagt dorsaal en ventraal een aantal symmetrisch geplaatste stekels (fig. 3) en haren (fig. 4).

Het nymphoderma draagt bovendien ventraal achter de epimeren II en III een, resp. drie (twee?) orgaantjes, te zien in de figuren 9 en 10. OUDEMANS dacht, dat het huidkliertjes zijn; schrijver dezes onderstelt, dat het de epimeraalvelden van de nymphophaan zijn. In fig. 9 zijn afgebeeld de linker epimeren I en II, met ertussen het oerstigma en er onder het huidkliertje (?) of epimeraalveld. Deze fig. 9 geeft zo de indruk, alsof de epimeren in het nymphoderma zouden liggen. Dit is niet het geval. Bij diepere instelling worden onder de epimeren de papillen van het nymphoderma (fig. 5) zichtbaar.

Ten slotte zien we ventraal in het nymphoderma het nymphophaanorgaan, bestaande uit twee nappen. Deze nappen zijn niet gesteeld; in fig. 11 zijn zij afzonderlijk afgebeeld. Tussen deze nappen ligt een papillen-vrije zone, die naar achteren puntvormig is uitgetrokken. Distaal achter deze nappen zien we nog twee stekels, van iets kleinere afmeting dan de andere.

Een pharyngeaalorgaan kon niet worden waargenomen door de scheve ligging van het preparaat. Het is waarschijnlijk wel aanwezig.

Hydryphantes sp. nymphophaan. Voor verklaring zie de tekst.

Forelia koenikei B. et M. 1887. ♂. Lengte 480 μ . Kleur bruin, de lichaamsrand hyalien. Epimeren en pooteinden roodbruin.

Lichaam ellips-vormig, tussen de antenniforme borstels recht tot een weinig ingebogen. Rug met een groot ellipsvormig schild, dat voor en achter afgestompt is en 6 paar glandulae draagt. Achter de antenniforme borstels en vóór het schild liggen een tweetal haartjes in ringvormige schildjes. De voorste helft van het schild draagt langs de rand 3 paar glandulae. Tussen het eerste en het tweede paar ligt proximaal een tweetal haartjes. De achterste helft van het schild draagt eveneens 3 paar glandulae. Het vierde en het vijfde paar ligt een weinig van de rand van het schild af; het zesde paar is weer langs de rand gelegen. Tussen het derde en het vierde paar ligt proximaal weer een paar haartjes.

Dit grote rugschild van *koenikei* komt precies overeen met dat van *F. variegator variegator* (KOCH 1837) (VIETS, 1936, Tierw. Deutschl., pag. 357, fig. 401b). Punten van verschil zijn het derde paar dorsoglandularia, dat bij *koenikei* op het schild gelegen is en dat bij *var. variegator* vrij ligt. Voorts is het schild van *koenikei* achter de ogen een weinig ingebogen en steekt het tussen de ogen iets verder naar voren dan bij de andere soort.

De huid is gegolfd-gelijnd. P IV ventri-distaal met 2 buigzijde-haartjes, ongeveer op gelijke hoogte.

Napplatens met de epimeren vergroeid, met 10—11 nappen. Het ventrale schild zet zich achter de napplatens voort, de anaalopening is erin opgenomen; de achterrand is ietwat puntig.

1P6 en 2P6 verdikt, de klauwen zijn iets vergroot. 4P4 distaal niet verdikt en met ± 6 naar het distale einde langer wordende borstels. 4P5 distaal met 4 zwemharen. 4P6 lateraal op het midden met 1—2 naar voren gerichte dolkvoormige borstels, proximaal met enkele korte borstels.

♀. Lengte 750—800 μ . Kleur, lichaamsvorm, huid, P IV als bij het ♂. Voorste chitinesikkel groot, driehoekig. Napplatens proximaal met naar voren uitgetrokken punt, waarop een nap. In totaal 9—13 nappen. 1P6 en 2P6 als bij het ♂.

Nymph. Lengte 320—410 μ . Kleur, lichaamsvorm en huid als bij het adult. Napplatens naar achteren sterk divergerend, niet verbonden. Op elke plaat 2 nappen, los van elkaar liggend. 1P6 en 2P6 beide verdikt.

Ondanks het feit, dat de soort *koenikei* in 1887 beschreven werd naar een ♂, en dan nog maar kort, en sedert dat jaar niet werd teruggevonden, meen ik mijn inlands materiaal toch met haar te mogen identificeren.

♂, ♀ en ny werden aangetroffen in de Rosep bij Haaren, resp. in de maanden October (♂), Januari (♀), December t.e.m. April (ny). Nymphen ken ik voorts uit de vijver bij de Cannenburgh-Vaassen, Maart. Deze laatste ny in de coll.-Romijn.

Zusammenfassung

Abgebildet — nach Zeichnungen von Dr. A. C. OUDEMANS — und beschrieben wurde das Nymphophanstadium einer *Hydryphantes*-Art. Dasselbe sieht man in Fig. 1 dorsal und in Fig. 2 ventral abgebildet. Die Länge beträgt, ohne das Gnathosoma, 920 μ .

Zur Larve gehörig wurden abgebildet: das Gnathosoma in Fig. 6 dorsal und in Fig. 7 ventral; die Palptarsus weiter vergrößert in Fig. 8; die Epimeren mit Urpore in Fig. 9; ein Bein in Fig. 12.

Das Nymphoderma ist papillös (Fig. 5). Weiter gibt es auf diesem Stachel (Fig. 3) und Haare (Fig. 4). Hinter den larvalen Epimeren gibt es auf dem Nymphoderma noch kleine papillenfreie Stückchen (Fig. 9 und 10): wahrscheinlich die Epimeralfelder der Nymphophan.

Das Nymphophanorgan (Fig. 11) besteht aus zwei ungestielten Näpfen. Die Strecke zwischen diesen Näpfen ist papillenfrie. Ein Pharyngealorgan konnte nicht sicher festgestellt werden.

Forelia koenikei B. et M. 1887 wurde bei Haaren in der Provinz Nordbrabant gefunden und ist neu für die holländische Fauna.

Utrecht, Dec. 1953, President Rooseveltweg 102 B.

Quelques Tipulides d'Espagne

par

Br. THEOWALD

Lors d'une excursion en Espagne (Granada, Sierra Nevada) pendant l'été 1953 on a récolté quelques espèces de la famille Tipulidae (Diptera, Nematocera). Je remercie sincèrement les personnes, qui les ont capturées pour moi.

Tipula triangulifera Loew. Cette espèce est rare et elle n'est connue que de l'Espagne méridionale. (Route de Granada à Pic de Veleta, 23 km, 1600 m, VII.1953, C. A. W. JEEKEl leg.).

T. fulvipennis de Geer. C'est la forme des régions montagneuses, qui est plus petite et plus sombre que la forme typique. (Sierra Nevada, VII.1953, Mlle J. DIJKSTRA leg.).

T. lateralis Meigen. Commun et répandu dans toute L'Europe, l'Afrique septentrionale et l'Asie-Mineure. (Langaron, 750 m, VII.1953, C. A. W. JEEKEl et V. v. D. GOOT leg.; Vallée Rio Monsahil, Convente de San Jeronimo, 1750-1800 m, C. A. W. JEEKEl leg.).

T. pilicauda Pierre. Cette espèce n'est connue que des Pyrénées. (Environs d'Albergue Universitario, 2500-2600 m, et Albergue de San Francisco, 2300-2500 m, VII.1953, C. A. W. JEEKEl leg.).

T. brevi antennata Lackschewitz. Cette espèce n'est connue que des Alpes et d'Algérie. (Vallée de Rio Monsahil, 1900-2300 m, VII.1953, Mlle J. DIJKSTRA et C. W. A. JEEKEl leg.).

Subgenus *Lunatipula*: On a récolté quelques exemplaires d'une espèce de ce subgenus qui n'a pas encore été décrite. Dans sa monographie des Tipulides le Dr. B. MANNHEIMS décrira cette espèce sous peu.

Je remercie très cordialement le Dr B. MANNHEIMS, qui a bien voulu vérifier mes déterminations de *T. bulbifera* Mannheims et de *T. brevi antennata* Lack-schewitz.

Amsterdam-Z 1, Stadhouderskade 60, janvier 1954.